

Zoöcecidia van het eiland Vlieland

Tweede mededeling

door

W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN

In dit tijdschrift, 1939, 9 : 357, staat een lijst van 16 gallen door de heer V. DE VRIES op Vlieland verzameld. Dit aantal is te klein, doch tot 1951 is niet meer naar gallen op dit eiland gezocht. In Augustus van dat jaar verzamelden mej. J. M. MAASLAND en enkele andere studenten van het Amsterdamse biologengezelschap „Congo” gallen voor mij, waaronder vele nieuwe vormen. Zelf was ik begin September op Vlieland en zocht voornamelijk in de duinen naar gallen. Helaas wordt de begroeiing sterk door de talrijke konijnen beschadigd. Vele plaatsen in de duinvalleien leken als met een grasmaaimachine glad geschoren. *Galium verum* was slechts enkele centimeters hoog en de bloeiwijzen nauwelijks boven de grond verheven. *Hieracium umbellatum*, in de bloeitijd een sieraad in de duinen van Ameland en Terschelling, was bijna geheel verdwenen. Gallen waren nog wel aanwezig, maar het aantal van elke soort was klein en ze waren slechts na lang speuren te vinden.

De waddeneilanden zijn nu wat hun gallen betreft goed onderzocht, behalve het eiland Texel. Dit eiland is echter veel groter dan de andere en bovendien sterk in cultuur gebracht, zodat een langdurig onderzoek nodig zou zijn, om een enigszins volledige lijst bijeen te brengen. Maar de vier andere eilanden geven reeds een aardig overzicht.

Van Schiermonnikoog zijn 70 gallen bekend, van Ameland 54, van Terschelling 91 en van Vlieland 48. Een gedeelte van deze gallen komt op duin- en strandplanten voor, de overige op gekweekte planten of op onkruiden. Het is dan ook begrijpelijk, dat op Terschelling, dat het meest in cultuur gebracht is, het grootste aantal gallen gevonden is. Doch gaan wij na hoevele gallen op duin- en strandplanten voorkomen, dan krijgen wij een heel ander beeld. Op Schiermonnikoog 38, op Ameland 41, op Terschelling 45 en op Vlieland 31 soorten. Op Vlieland, waar ik bijna uitsluitend naar gallen op duin- en strandplanten heb gezocht, is hun aantal slechts weinig kleiner dan op de andere eilanden.

Er waren enkele opvallende verschillen. De gal van *Rhabdophaga jaapii*, zo algemeen op *Salix repens* van de drie andere eilanden, heb ik op Vlieland, waar deze wilgensoort ook zeer veel voorkomt, niet kunnen vinden. Het aantal gallen, dat op Vlieland op *Salix repens* voorkwam, bedroeg 9, op Schiermonnikoog 10, op Ameland 11 en op Terschelling 12. De fraaie mijtgal op *Anthyllis vulneraria* door VAN OOSTSTROOM in 1939 op Terschelling gevonden, heb ik in 1950 niet kunnen terugvinden. Doch in 1951 vonden Mej. J. M. MAASLAND en de heer BELDEROK deze gal bij het Oosterend, ongeveer op de hoogte van paal 18 en in de duinen bij de Groede, dichtbij het Oosterend. De gallen bevonden zich in de bloeiwijzen. Noch op Ameland, noch op Vlieland heb ik deze gal gevonden.

Van deze gelegenheid maak ik gebruik enkele nieuwe gallen voor Terschelling en Ameland op te geven.

Nieuwe gal voor Terschelling : *Apion frumentarium* Payk. op *Rumex acetosella* L., gevonden door de dames Annie VINK en Willy PARSER, Augustus 1951.

Nieuwe gallen voor Ameland : *Phalaria atricapitana* Steph. en *Hoplocheta pupillata* Fall., beide op *Hieracium umbellatum* L., in Augustus 1951 door mijzelf verzameld. *Pontania pedunculi* Htg. en *P. viminalis* L., beide op *Salix repens* L., kwamen veelvuldig voor.

Hieronder volgt de lijst van de gallen van Vlieland. Het nummer tussen () achter de naam van de galvormer verwijst naar het Gallenboek, waar een meer uitvoerige beschrijving te vinden is. De verzamelaars achter de gallen opgegeven zijn : D. V. voor V. DE VRIES, J. M. M. voor Johanna Maria MAASLAND en D. v. L. voor W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN.

Phytoptidae

1. *Phyllocoptes anthobius* Nal. (293), sterk vergroende bloemen bij *Galium verum* L. (D. v. L.).
2. *Phytoptus aceris* Kltb. var. *typicus* Nal. (25), kleine, rode hoorntjes op de bovenkant van de bladeren van *Acer Pseudoplatanus* L. (J. M. M., D. v. L.).
3. *Phytoptus enanthus* Nal. (339), bloemvergroeningen bij *Jasione montana* L. (D. v. L.).
4. *Phytoptus galii* Karp. (285), rolling van de bladeren bij *Galium verum* L. (D. V.).
5. *Phytoptus galiobius* Can. (284, 291), peervormige gallen, vooral in de bloeiwijzen van *Galium verum* L. (D. V., J. M. M., D. v. L.).
6. *Phytoptus hippophaëus* Nal. (326), zakvormige uitstulpingen op de bladeren van *Hippophaë rhamnoides* L. (D. V., D. v. L.).
7. *Phytoptus laevis* Nal. var. *inangulis* Nal. (62), kleine, meestal geelachtige knobbeltjes aan de bovenzijde langs de nerven van de bladeren van *Alnus glutinosa* Gaertn. (J. M. M., D. v. L.).
8. *Phytoptus laevis* Nal. var. *typicus* Nal. (63), rode of gele hoorn-galletjes op de bovenzijde van de bladeren van *Alnus glutinosa* Gaertn. (J. M. M., D. v. L.).
9. *Phytoptus megacerus* Can. et Mass. (414), sterk behaarde bloemvergroeningen bij *Mentha aquatica* L. (D. V., D. v. L.).
10. *Phytoptus ononidis* Can. (421), heksenbezemachtige bloemvergroeningen van *Ononis repens* L. (D. V.).
11. *Phytoptus violae* Nal. (935), bladrandrollingen bij *Viola tricolor* L. (D. v. L.).
12. Phytoptide (746), rode bladgalletjes en speldeknopgrote buidelgalletjes op bladeren van *Salix repens* L. (D. v. L.).

Homoptera

13. *Livia juncorum* Latr. (341), bezemachtige, rode gallen bij *Juncus articulatus* L. (D. V., J. M. M.).
14. *Hayhurstia atriplicis* L. (154), verkleurde bladrolling bij *Chenopodium album* L. (D. v. L.).
15. *Hyadaphis foeniculi* Pass. (368, 369), bloemvergroeningen en naar boven toegevouwen, slappe en geelachtige bladeren bij *Lonicera Periclymenum* L. (D. v. L.).
16. *Hydaphias bicolor* Kltb. (295), bloemen min of meer vergroend in dichte proppen bijeenzittend bij *Galium verum* L. (D. v. L.).

Coleoptera

17. *Gymnetron villosulus* Gyll. (918), kogelvormig opgezwollen vruchten bij *Veronica Anagallis-aquatica* L. (D. v. L.).
18. *Mecinus collaris* Germ. (467), spoelvormige verdikkingen van de bloeiassen bij *Plantago maritima* L. (D. v. L.).

Lepidoptera

19. *Grapholitha servillana* Dup. (744), spoel- tot cilindervormige opzwellingen van de takken van *Salix repens* L. (D. v. L.).

Itonidae

20. *Contarinia jacobaeae* H. Lw. (784), bloemhoofdjes min of meer gezwollen, gesloten en vlezig geworden bij *Senecio Jacobaea* L. (Broeder THEOWALD en J. M. M.).
21. *Contarinia loti* Deg. (377), bloemen gezwollen en vaak rood verkleurd bij *Lotus corniculatus* L. (D. V., J. M. M., D. v. L.).
22. *Cystiphora sonchi* F. Lw. (810), ronde, lensvormige, meestal rode gallen op de bladeren van *Sonchus arvensis* L. (D. V.).
23. *Dasyneura affinis* Kffr. (934), verdikte en verkleurde omklappingen en rollingen van de bladranden bij *Viola canina* L. (D. V., D. v. L.).
24. *Dasyneura alni* F. Lw. (59), samenvouwing en plooiing van de jonge blaadjes bij *Alnus glutinosa* Gaertn. (D. v. L.).
25. *Dasyneura crataegi* Wtz. (174), bladrozetten aan het einde van de takken bij *Crataegus species* (D. v. L.).
26. *Dasyneura plicatrix* H. Lw. (671a), gekroesde en langs de nerven bovenwaarts gevouwen bladeren bij *Rubus fruticosus* L. (D. v. L.).
27. *Dasyneura species*, kleine bladrozetten aan het einde van de takken bij *Galium verum* L. (onvoldoende materiaal, D. V.).
28. *Dasyneura viciae* Kffr. (924), de blaadjes naar boven gevouwen, verdikt en klein gebleven bij *Vicia Cracca* L. (D. v. L.).
29. *Dyodiplosis arenariae* Ruebs. (135), in groepjes bij elkaar zittende ovale verdikkingen aan de onderaardse stengels van *Carex arenaria* L. (D. V.).
30. *Iteomyia capreae* Wtz. var. *major* Kffr. (715), onregelmatige, verkleurde verdikkingen van de nerven bij *Salix cinerea* L. (D. v. L.).
31. *Jaapiella veronicae* Vallot. (912), verdikking, verkleuring en samenvouwing van de twee hoogste bladeren bij *Veronica officinalis* L. (J. M. M., D. v. L.).
32. *Rhabdophaga heterobia* H. Lw. (736), losse bladrozetten met sterk behaarde bladbases bij *Salix repens* L. (D. V., D. v. L.).
33. *Rhabdophaga iteobia* Kffr. (737), langwerpige bladrozetten bij *Salix repens* L. (D. v. L.).
34. *Rhabdophaga rosaria* L. (735), wilgenroosjes bij *Salix repens* L. (J. M. M.).
35. *Wachtliella persicariae* L. (472), rode, verdikte bladrandrollingen bij *Polygonum amphibium* L. (Jean DIJKSTRA en J. M. M.).
36. Itonide (740), knoppen dicht bijeen gedrongen aan verdikte einden van de takjes bij *Salix repens* L. (D. v. L.).

Tenthedrinae

37. *Euura atra* Jur. (741), eenzijdige, vaak gekromde verdikking van de takjes bij *Salix repens* L. (D. v. L.).

38. *Pontania capreae* L. (718), boonvormige gallen op de bladeren van *Salix cinerea* L. (D. v. L.).
 39. *Pontania leucosticta* Htg. (724), wijde benedenwaartse omklapping van de bladrand bij *Salix cinerea* L. (D. v. L.).
 40. *Pontania pedunculi* Htg. (748), behaarde, ronde, rode bladgallen op de bladeren van *Salix repens* L. (D. V., D. v. L.).
 41. *Pontania viminalis* L. (747), onbehaarde, rode, bolvormige bladgallen bij *Salix repens* L. (D. v. L.).

Cynipidae

42. *Andricus collaris* Htg. forma *curvator* Htg., ♀ ♂ (595), bolvormige of ovale gallen met binnengal op de bladeren van *Quercus Robur* L. (J. M. M.).
 43. *Andricus ostreus* Htg., ♀ ♀ (617), kleine, ronde galletjes op de nerven van de bladeren van *Quercus Robur* L. (D. v. L.).
 44. *Aulacidea hieracii* L. (319), bolvormige of spoelvormige opzwellingen van de stengels van *Hieracium umbellatum* L. (D. V.).
 45. *Aylax hypochoerides* Kffr. (332), lange, spoelvormige opzwellingen aan de bloeiaren van *Hypochoeris radicata* L. (D. V.).
 46. *Neuroterus albipes* Schck. forma *laeviusculus* Schck., ♀ ♀ (613), platte, lichtroze tot witte schijfjes op de bladeren van *Quercus Robur* L. (D. v. L.).

Isthmosomidae

47. *Isthmosoma hyalipenne* Wlk. forma *maritima* Hed. (46), spoelvormige eindgal van de halmen van *Agropyrum junceum* P. B. (D. V., D. v. L.).
 48. *Isthmosoma species* (251), lange, dunne, harde spoelvormige opzwellingen van de halmen van *Festuca rubra* L. (D. V.).

Literatuur

- DOCTERS VAN LEEUWEN, W. M., 1936, Gallen van Ameland, Ned. Kruidk. Archief, 46 : 353.
 ———, 1937, Zoöcecidia van het eiland Vlieland, Ent. Ber. 9 : 357.
 ———, 1938, Zoöcecidia van het eiland Terschelling, Ent. Ber. 10 : 65.
 ———, 1946, Gallenboek (met Han ALTA), Amsterdam.
 ———, 1947, Zoöcecidia van het eiland Ameland, Ent. Ber. 12 : 181.
 ———, 1948, Zoöcecidia van het eiland Schiermonnikoog, Ent. Ber. 12 : 217.
 ———, 1950, Zoöcecidia van het eiland Terschelling, Ent. Ber. 13 : 168.
 Leersum, Sept. 1951.

Nomenclatuur Coleoptera. In een uitgebreide studie in de „Revue Française d'Entomologie” 17 van 15 December 1950 heeft Dr E. REVALIER het genus *Cicindela* — althans voor wat het palaeartische gebied betreft — gesplitst in een 15-tal genera. Deze splitsing is gebaseerd op verschillen der mannelijke genitaliën : „penis et sac interne”. Voor ons land heeft deze splitsing tot gevolg, dat nog slechts de soorten *hybrida* L., *maritima* Dej. en *campestris* L. tot het genus *Cicindela* blijven behoren. De soorten *germanica* L. en *trisignata* Dej. horen thuis in het genus *Cylindera* Westw. en wel *germanica* L. tot het sub-genus *Cylindera* s.str. en *trisignata* Dej. tot het sub-genus *Eugrapha* Riv.

C. M. C. BROUERIUS VAN NIDEK, Vogelkersstraat 28, Bussum.